

Тақриз

ба автореферати диссертатсия Акилова Муқаддас Мирмуҳамадовна дар мавзӯи “Таҳлили ҳуқуқӣ–ҷиноятӣ таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ)

Мавзӯи рисолаи илмии Акилова Муқаддас Мирмуҳамадовна, ки ба масъалаҳои “Таҳлили ҳуқуқӣ–ҷиноятӣ таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон” бахшида шудааст, дорои хусусияти ҳам назариявӣ ва ҳам амалӣ мебошад. Давлат дар бобати таҳкими қонуният, ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ, мубориза бар зидди ҷинояткорӣ, пеш аз ҳама, ҷинояткории муташаккил, терроризм, экстремизм, гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир, ҳулоса таъмини амнияти миллӣ пайваста тадбирҳои мушаххас меандешад.

Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанронӣ дар муҳоҳисаҳои умумии Иҷлосияи 75-уми Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид, ки санаи 23.09.2020 баргузор гардид, дуруст қайд намуданд, ки фаъолияти созмонҳои террористӣ ва дигар ифротгароён дар миқёси глобалӣ хислати фаромарзӣ гирифта, ҳудуди қариб ҳамаи давлатҳои ҷаҳонро дарбар мегирад. Дар ҳоли ҳозир амалҳои терроризми байналмилалӣ ва ифротгароӣ пояҳои амнияти байналмилалиро заиф гардонид, сабабгори ноустувории вазъ дар минтақаҳои мухталифи ҷаҳон ва таҳдидҳо ба шаҳрвандони оддӣ мегарданд. Айни замон, падидаҳои терроризми байналмилалӣ ҳарчи бештар тақвият меёбанд, ки барои сарнавишти ҷаҳон хатари бузург аст. Бинобар ин, имрӯзҳо муборизаи муштарак ва ҳадафмандонаи давлатҳою халқҳо, ниҳодҳои байналмилалӣ ва ҷамъиятҳо, пеш аз ҳама, бо решаи сабабҳои зухуроти терроризм аҳамияти махсус касб менамояд. Ҷумҳурии Тоҷикистон низ яке аз мамлакатҳои мебошад, ки дар ин самт тадбирҳои мушаххас андешида, онҳоро амалӣ намуда истодааст.

Диссертатсия Акилова Муқаддас Мирмуҳамадовна дар мавзӯи “Таҳлили ҳуқуқӣ–ҷиноятӣ таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои ҳалли масъалаҳои илмии мубориза бо терроризми сиёсӣ маводи муфиде бошад, ки хусусияти ҳам назариявӣ ва ҳам амалӣ мебошад. Натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф аз ҷиҳати назариявӣ ба рушди илми ҳуқуқи ҷиноятӣ ва дигар илмҳои ба мавзӯи мазкур алоқаманд мусоидат карда, барои ҳалли мусбӣ як зумра масъалаҳо ва мушкилоти вобаста ба мавзӯи тадқиқот нақши муҳимро мебозад. Муаллиф дуруст қайд менамояд, ки дар КҶ ҚТ маънидод кардани чунин ҷиноят, ба монанди таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятӣ ба мафҳуми умумии муқарраротҳои дар КҶ ҚТ барои ҷиноятҳои хотимаёфта ва сӯиқасд ба ҷиноят муҳолифат мекунад ва он имкон намедихад, ки ба тафриқагзории ҷавобгарии ҷиноятӣ вобаста аз

оқибатҳои рухдодаро муайян намоем. Ҳамзамон дар м. 310 ҚЧ ҚТ муайян намудани моҳияти мафҳумҳои “таҷовуз”, “арбоби давлатии ҚТ” ва “арбоби ҷамъиятии ҚТ”, ки дар рафти бандубаст ба мақомоти тафтишотӣ мушкилӣ меоварад, асосноккунии илмӣ талаб мекунад.

Чунин пешниҳодҳои илмӣ муаллиф диққатҷалбкунанда мебошанд:

1) Дар қисми 2 м. 23 ҚЧ ҚТ чунин илова карда шавад: “барои содир намудани ҷиноятҳои таҷовуз ба ҳаёти Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат (м. 310), таҷовуз ба ҳаёти Президенти ҚТ ё дигар арбоби давлатӣ ё ҷамъиятӣ, ки таъмини амнияти давлатӣ аз онҳо вобаста аст (м. 310¹), таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии давлати дигар (м. 310²) ҷавобгарии ҷиноятӣ аз синни 14 солагӣ муқаррар карда шавад”. Зеро синну соли субъект, бо мазмуни тарафи объективи м. 310 ҚЧ ҚТ мувофиқат намекунад. Объективан оқибатҳои воқеии таҷовуз ин фаро расидани марг ва ба саломатии ҷабрида дараҷаи гуногуни зарар расонидан мебошад, пас синну соли субъекти ҷиноят низ бо ҷиноятҳои одамкушӣ (м. 104) ва расонидани зарари вазнин ё дараҷаи миёна ба саломатӣ моддаҳои (110–111 ҚЧ ҚТ) бояд мувофиқ бошад;

2) Дар м. 1 Қонуни ҚТ “Дар бораи муқовимат бо терроризм” мафҳуми терроризми сиёсӣ дар шакли зерин илова карда шавад: “терроризми сиёсӣ яъне таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятӣ, ки таъмини амнияти давлатӣ аз онҳо вобаста аст ва ин кирдор бо мақсади суст кардани асосҳои сохти конституционӣ ё амнияти давлат, ҳамчунин бо мақсади қатъ гардонидани фаъолияти давлатӣ ё дигар фаъолияти сиёсӣ ё содир намудани чунин кирдор бинобар интиқом барои чунин фаъолият (акти террористӣ) содир шуда бошад”;

3) Тарафи объективи ҷиноят кирдор дар намуди таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии ҚТ ифода мегардад. Истилоҳи “таҷовуз” дар таркиби ин модда хусусияти ба худ хосро дорад, яъне он бояд дар шакли куштор ё сӯйикасд ба куштор ифода гардад, зеро истилоҳи “таҷовуз” дар доктринаи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва амалияи он одатан ҳамчун «куштор», «сӯйикасд ба куштор» ва «расонидани зарар» дарк карда мешавад.

Дар умум, рисолаи илмӣ барои тақриз пешниҳодшуда ягонагии дохилро дорад, усулҳои, ки ҳангоми навиштани рисола истифода гардидаанд, сифатҳои мусбии диссертатсияро инъикос мекунад. Сифатҳои мусбии диссертатсия мумкин аст, дар тадқиқотҳои минбаъда вобаста ба ин масъала ва муаммоҳои такмилдиҳии қонунгузориҳои ҷиноятӣ дар самти ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода гарданд. Маводи автореферати диссертатсияро дар вақти омӯзиши фанҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ, таълиф намудани рисолаҳои хатм, магистрӣ ва диссертатсияҳо истифода намудан мумкин аст.

Дар баробари муваффақиятҳо дар автореферати диссертатсия баъзе масъалаҳои баҳснок ва ҳалталаб ҷой доранд, ки барои ҳалли онҳо фикри муаллиф талаб карда мешавад. Ба монанди:

1. Пешниҳоди муаллиф оид ба криминализатсия намудани таҷовуз ба ҳаёти намояндаи расмии давлати дигар дар ҳудуди ҚТ. Хуб мешуд оид ба масъалаи мазкур дар рафти ҳимоя муаллиф шарҳи васеътарро баён менамуд;

2. Муаллиф пешниҳод намудааст, ки категорияи “асосҳои сохти конституционӣ” аз м. 310 хориҷ карда шавад. Асоснокии чунин пешниҳодро муаллиф аз нигоҳи илмӣ чи гуна баҳо додааст. Чунин хулосабарорӣ шарҳи иловагиро талаб менамояд.

Эродҳои болозикр аз лиҳози илмӣ мубоҳисавӣ буда, ба паҳлуҳои илмӣ рисола таъсири ҷидди намерасонанд.

Хулоса, диссертатсияи Акилова М.М. ба талаботҳои оид ба омода намудани диссертатсия ҷиҳати дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм мувофиқ буда, муаллифи он сазовори ноил гардидан ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминалогия; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазоӣ ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) мебошад, ва муаллифи он сазовори дарёфти ин дараҷа мебошад.

Тақриз дар асоси талаботҳои мавҷуда, махсусан бандҳои 76, 77, 78, 79 ва 81 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, таҳия ва пешниҳод гардидааст.

Муовини декан оид ба илми факултети
менечмент ва ҳуқуқи иқтисодии
Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди
Тоҷикистон, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ

Мирзоев С.А.

Имзои Мирзоев С.А.-ро “тасдиқ мекунам”:
Сардори шӯъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди
Тоҷикистон, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе,
tgfeu@tgfeu.tj; Тел.: 93 444 55 53

“ 1 ” 03 2023